proLékaře.cz | 25.11.2026

doi: 10.48095/cccsnn2025316

Život a smrt prof. Kurta Albrechta – posledního přednosty Psychiatricko-neurologické kliniky Německé Karlovy Univerzity v Praze

The life and death of Professor Kurt Albrecht, the last chair of the German Charles University Department of Psychiatry and Neurology in Prague

Souhrn

Psychiatrická a neurologická klinika Německé Karlovy univerzity v Praze patřila na počátku 20. století k předním odborným pracovištím ve střední Evropě. V říjnu 1939 se jejím přednostou stal profesor Kurt Albrecht, neurolog z Berlína, člen NSDAP a SS. Během svého působení v Praze prosadil adaptaci samostatné budovy pro neurologickou část kliniky a také zastával funkce děkana lékařské fakulty i posledního rektora Německé Karlovy univerzity. Na konci války zemřel za ne zcela objasněných okolností – podle některých zdrojů spáchal sebevraždu, podle jiných padl při pokusu o ozbrojený odpor. Přestože je jeho působení spojeno s nacistickým režimem, zůstává jedním z přednostů pracoviště, jehož historii dnes vnímáme jako součást širší odborné tradice, která přesahuje politické propletence. Při pátrání po okolnostech jeho smrti jsme vedle již známých zdrojů postupně objevovali další prameny – dosud nepublikované materiály z pražských a berlínských archivů a vzpomínky současníků z prostředí tehdejší německé univerzity v Praze. Výsledkem je mnohotvárnější obraz osobnosti Albrechta i jeho doby, jejíž hodnocení dnes může překračovat rámec úzce národního výkladu či pohledu vítězů poválečného uspořádání.

Abstract

The Department of Psychiatry and Neurology of the German Charles University in Prague was among the leading medical institutions in Central Europe in the early 20th century. In October 1939, Professor Kurt Albrecht, a Berlin neurologist and member of both the NSDAP and the SS, was appointed head of the department. During his tenure, he secured a separate building for the neurological section and held senior academic positions, including dean of the medical faculty, and finally, he even became the last rector of the German Charles University. Albrecht's death at the end of the Second World War remains a mystery. Contemporary accounts differ, some attributing it to suicide, and others to his death in armed resistance. While his career is inseparably linked with the Nazi regime, he remains part of the lineage of chiefs of the department, which history forms a broader professional tradition beyond political entanglements. In re-examining the circumstances of his death, we combined established sources with newly identified unpublished archival material from Prague and Berlin, as well as testimonies of contemporaries from German University circles in Prague. These findings contribute to a more nuanced portrait of Albrecht and his era, inviting interpretations that extend beyond narrow national frameworks or the postwar perspective.

Redakční rada potvrzuje, že rukopis práce splnil ICMJE kritéria pro publikace zasílané do biomedicínských časopisů.
The Editorial Board declares that the manuscript met the ICMJE "uniform requirements" for biomedical papers.

P. Havránková[1], H. Förstl[2], E. Růžička[1]*

[1] Neurologická klinika 1. LF UK a VFN v Praze, ČR
[2] Institut für Geschichte und Ethik der Medizin, Technische Universität München, Mnichov, Německo

✉ prof. MUDr. Evžen Růžička, DrSc., FCMA, FEAN
Neurologická klinika
Kateřinská 468/30/120 00
120 00 Nové Město
1. LF UK a VFN v Praze
e-mail: eruzi@lf1.cuni.cz

Přijato k recenzi: 27. 8. 2025
Přijato do tisku: 2. 10. 2025

Klíčová slova

historie neurologie – Kurt Albrecht – Německá Karlova univerzita v Praze – Německá psychiatricko-neurologická klinika – 2. světová válka – Pražské povstání 1945

Key words

history of neurology – Kurt Albrecht – German Charles University in Prague – German Department of Psychiatry and Neurology – Second World War – Prague Uprising 1945

proLékaře.cz | 25.11.2026

Mládí, vojna a studium

Kurt Albrecht se narodil dne 31. 12. 1894 v Berlíně, maturoval v roce 1913 a na jaře 1914 se zapsal na studium medicíny na Friedrich-Wilhelms-Universität v Berlíně. Po vypuknutí první světové války nastoupil jako dobrovolník ke 4. gardovému pluku granátníků královny Augusty (Königin-Augusta-Garde-Grenadier-Regiment Nr. 4) a byl na válečném poli až do srpna 1917, kdy byl ve Flandrech zraněn. Pro ochrnutí pravé ruky pak byl převelen do zázemí a od jara 1918 mohl pokračovat ve studiu medicíny na berlínské univerzitě [1]. Z armády byl propuštěn v lednu 1920 s vyznamenáním železným křížem (Eiserne Kreuz) a křížem věrnosti (Ehrenkreuz) pro frontové bojovníky. Povinnou nemocniční praxi, která byla pro účastníky války zkrácena na půl roku, absolvoval v městské nemocnici v Berlíně (Krankenhaus am Urban) a v červenci 1921 byl promován na doktora medicíny [1–3].

Počátek kariéry (Berlín 1921–1939)

Po promoci Dr. Kurt Albrecht krátce pracoval na interním oddělení v městské nemocnici a od října 1921 nastoupil jako nehonorovaný mladší lékař (Überplanmässiger Assistent) na Psychiatricko-neurologickou kliniku prof. Karla Bonhoeffera v Univerzitní nemocnici Charité v Berlíně, kde pak v roce 1926 získal řádné místo. V roce 1927 absolvoval stáž v Ústředním rentgenovém institutu (Zentral-Röntgen-Institut) ve Vídni a poté se stal vedoucím rentgenového oddělení berlínské kliniky [2]. V roce 1931 se habilitoval z neurologie a psychiatrie s prací na téma Rentgenová diagnostika mozkových tumorů (Die Röntgendiagnostik der Hirntumoren) a v roce 1933 byl jmenován profesorem [2]. V dubnu 1937 prof. Albrecht odešel z Charité, aby vedl nově zřízené neurologické oddělení městské nemocnice Westend v Berlíně. Do roku 1939 publikoval celkem 32 časopiseckých článků a knižních kapitol, převážně na neurologická témata [2,4]. Spolupodílel se na monografii K. Bonhoeffera, věnované eugenické prevenci dědičných duševních chorob, a to kapitolou věnovanou pravidlům nucené sterilizace u pacientek s neurodegenerativními onemocněními [5].



Obr. 1. Foto prof. Kurta Albrechta z 30. let 20. století. Publikováno se souhlasem Archivu Humboldtovy Univerzity v Berlíně, (HU UA, NS-Doz.2, ZB II 1884, A.27, Blatt 2).

Fig. 1. Photograph of Prof. Kurt Albrecht from the 1930s. Published with the permission of the Archive of Humboldt University in Berlin (HU UA, NS-Doz.2, ZB II 1884, A.27, Blatt 2).

Z veřejných aktivit Albrecht ve svém životopise z roku 1926 uvedl pouze válečnou službu v armádě ukončenou pro ochrnutí pravé ruky [1]. V pozdějším životopise z roku 1939 uvedl, že utrpěl zranění na pravé paži při bojích proti levicovým spartakovským povstalcům v roce 1919/ 1920 [3]. Dále zmínil funkci zemského lékaře pro mozková poranění systému „Národně-socialistické péče o oběti války" (NS-Kriegsopferversorgung) a od roku 1937 též soudního lékaře forenzní komise města Berlína. Kromě toho pracoval jako psychiatrický poradce pro Wehrmacht (ozbrojené síly nacistického Německa v letech 1935–1945) a prodělal několik cvičení a školení pro jeho lékaře [6]. I na fotografii, která byla součástí jeho pracovního spisu v Charité [6], je v uniformě důstojníka Wehrmachtu (obr. 1). V osobním hodnocení z léta 1939 – zřejmě pro potřebu výběrového řízení na místo přednosty v Praze – se zmiňuje jak účast na potlačení spartakovského povstání, tak na Kappově puči (pokusu o radikálně pravicový státní převrat) v roce 1920 [2]. Dále posudek uvádí, že po aktivitách z mládí se prof. Albrecht stáhl z politiky. Až v roce 1933 vstoupil do SS (Schutzstaffel – „ochranný sbor", elitní jednotky nacistického režimu stojící mimo Wehrmacht, s vlastní vojenskou a bezpečnostní složkou, členské č. 139960) a v roce 1937 do NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei – „Národně socialistická německá dělnická strana", nositelka nacistické ideologie a opora totalitního státu, členské č. 4830422) [7]. V roce 1939 měl hodnost poručíka SS (Untersturmführer SS) [2].

Vrchol kariéry (Praha 1939–1945)

Na sklonku léta roku 1939 se Albrecht zúčastnil výběrového řízení na místo přednosty Psychiatrické a neurologické kliniky Německé Karlovy univerzity v Praze (předchozí přednosta kliniky prof. Eduard Gamper zahynul při autonehodě v březnu 1938) [8].

Albrecht přebírá vedení pražské kliniky dne 9. 10. 1939 (obr. 2) [2]. Přichází v období mimořádně obtížném pro české obyvatelstvo, několik měsíců po německé okupaci a zřízení Protektorátu Čechy a Morava. Krátce po Albrechtově příchodu do Prahy byly brutálně potlačeny studentské demonstrace proti okupační moci, které se staly záminkou pro uzavření všech českých vysokých škol v Protektorátu. Nadále zůstaly v provozu pouze vysoké školy německé, včetně Německé Karlovy Univerzity v Praze. Po uzavření českých vysokých škol byly zrušeny i všechny české univerzitní kliniky, které mohly nadále fungovat pouze jako nemocniční oddělení zaměřená výhradně na poskytování zdravotní péče, bez výukové a vědecké činnosti.

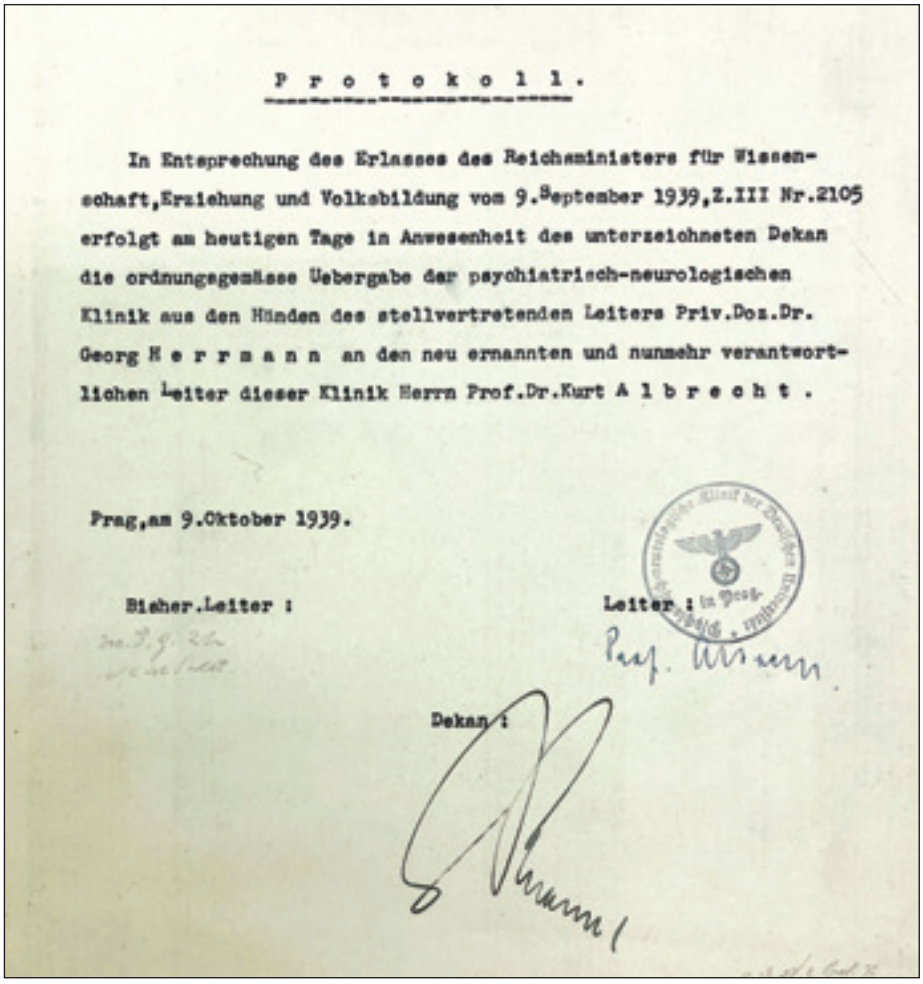
Na univerzitě byl již před Albrechtovým příchodem prakticky dokončen proces arizace. Systematické odstraňování osob židovského původu z univerzitního a lékařského prostředí začalo již po Mnichovské dohodě v září 1938. V případě Německé Karlovy univerzity, která podléhala jurisdikci Velkoněmecké Říše, byl proces organizovaný podle rasových zákonů a směrnic NSDAP [9]. Židovští univerzitní učitelé a lékaři byli do léta roku 1939 donuceni rezignovat na své funkce a odejít z klinik [9,10]. Jejich místa byla převedena na „árijské" české Němce, ale mnohdy i na členy NSDAP přicházející z Říše. Nacisté zároveň prováděli čistky v knihovnách, ve výuce i výzkumu – likvidováno bylo vše, co bylo spojeno se židovskými autory nebo „degenerovanou vědou" [9]. Pražská psychiatrická a neurologická klinika měla silnou tradici působení německy mluvících odborníků židovského původu, rodáků z českých zemí. Dlouholetý přednosta kliniky prof. Arnold Pick (1851–1924), jehož jméno je spojeno s objevem frontotemporální demence, již v době nástupu nacismu nežil. Mnozí z jeho následovníků však byli rasovými zákony zasaženi, byli vyhnáni z univerzity a stali se obětmi holocaustu – mimo jiné i prof. Oskar Fischer (1876–1942), objevi-

proLékaře.cz | 25.11.2026

tel histologických změn u Alzheimerovy nemoci [10]. Na podzim 1939, kdy se prof. Albrecht ujímá vedení kliniky včetně výuky neurologie a psychiatrie, je personální obsazení kliniky již zcela změněné a podstatně redukované (tab. 1). Zatímco v seznamu přednášek (Ordnung der Vorlesungen) na letní semestr 1938 reprezentují psychiatrii a neurologii kromě přednosty prof. Gampera další tři profesoři a šest docentů (obr. 3) [11], v zimním semestru 1938 již chybí Gamper i Oskar Fischer [12] a v letním semestru 1939 jako jediný přednášející zbývá doc. Georg Herrmann, který jako jedno z hlavních témat vypisuje péči o „dědičné zdraví" v psychiatrii („Erbgesundheitspflege vom psychiatrischen Standpunkt") [13]. Od roku 1940 je jako jediný přednášející uváděn prof. Albrecht a vypisovaná témata se opět týkají pouze psychiatrie a neurologie [14]. Až v roce 1944 se jako další přednášející objevuje doc. Leischner [14].

Kromě personálního obsazení byl Albrecht v Praze postaven i před nutnost řešit nevyhovující umístění neurologické části kliniky. Zatímco německá Psychiatrická klinika (spolu s českým psychiatrickým oddělením jako pozůstatkem uzavřené české kliniky) sídlila v tzv. Novém domě, na svou dobu moderně vybavené samostatné budově v zahradě Zemského ústavu choromyslných, neurologická část německé kliniky byla v té době umístěna v nevyhovujících podmínkách v interním pavilonu Všeobecné nemocnice [15]. Prof. Albrecht prosadil přesun neurologické kliniky do budovy bývalého kláštera sv. Kateřiny, kde dosud sídlil Zemský ústav choromyslných. Po rozsáhlých úpravách pro potřeby kliniky se sem v létě roku 1944 přesouvá lůžková a ambulantní část kliniky i výuka neurologie [4].

Zajímavou shodou okolností se ve stejné době připravoval i přesun českého neurologického oddělení do bezprostředního sousedství klášterního areálu – jen přes ulici, do budovy bývalého zubního ambulatoria na rohu Viničné a Benátské ulice. V dopise ze dne 6. 3. 1943, adresovaném kurátorovi německých vědeckých vysokých škol jakožto komisaři pro uzavřenou českou univerzitu, vyjádřil prof. Albrecht jako tehdejší děkan německé lékařské fakulty obavu, že umístění německé neurologické kliniky „za čtyřmetrovými zdmi blázince v Kateřinkách" povede k odlivu pacientů ve prospěch nového českého oddělení, které bude pro veřejnost přijatelnější a lépe přístupné. Žádal proto, aby přesun českého oddělení nebyl povolen, pří-



P r o t o k o l l .

In Entsprechung des Erlasses des Reichsministers für Wissenschaft,Erziehung und Volksbildung vom 9.September 1939,Z.III Nr.2105 erfolgt am heutigen Tage in Anwesenheit des unterzeichneten Dekan die ordnungsgemässe Uebergabe der psychiatrisch-neurologischen Klinik aus den Händen des stellvertretenden Leiters Priv.Doz.Dr. Georg H e r r m a n n an den neu ernannten und nunmehr verantwortlichen Leiter dieser Klinik Herrn Prof.Dr.Kurt A l b r e c h t .

Prag,am 9.Oktober 1939.

Bisher.Leiter : Leiter :

Dekan :

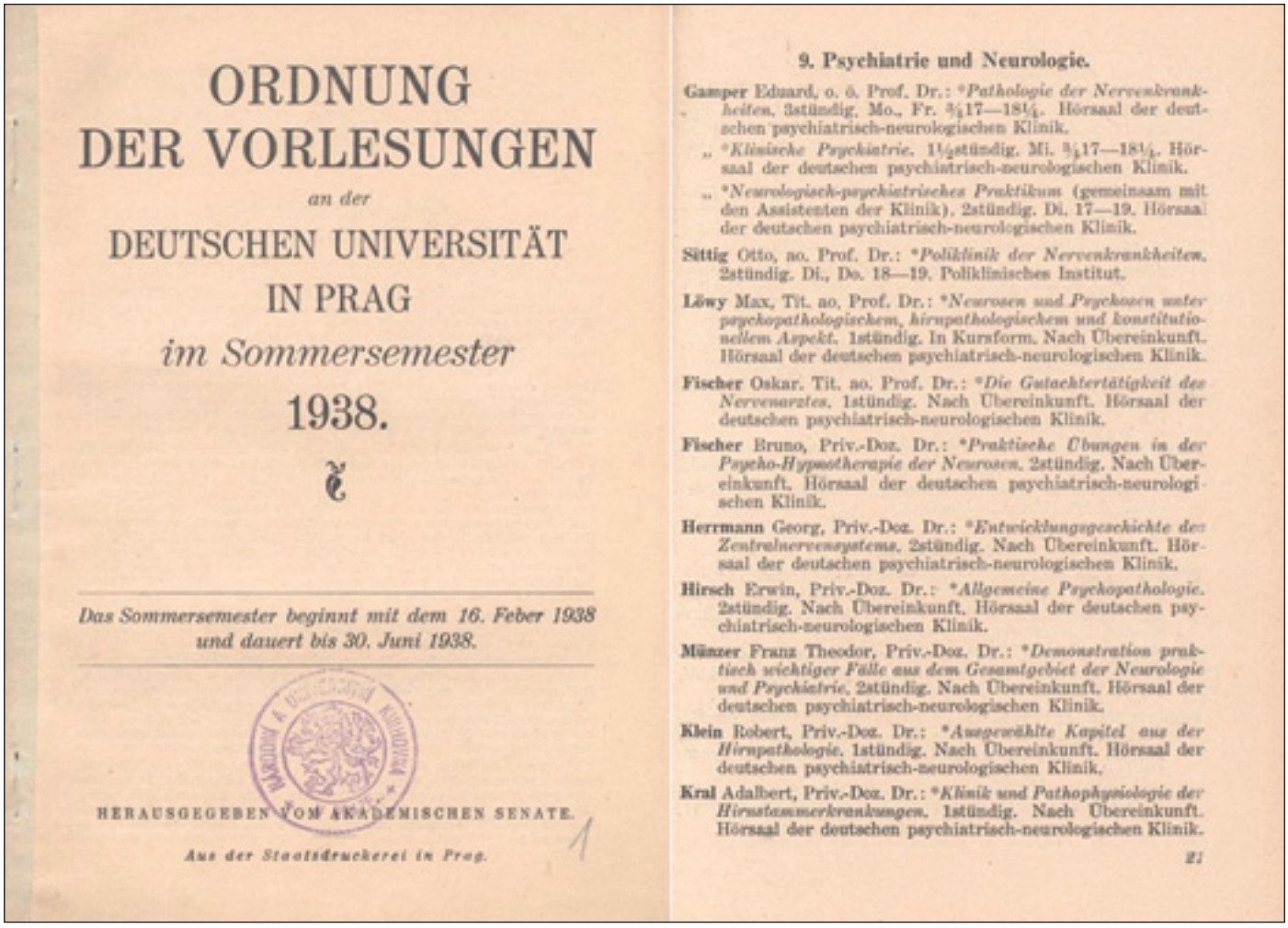
Obr. 2. Dokument o převzetí německé Psychiatricko-neurologické kliniky v Praze prof. Albrechtem dne 9. 10. 1939. Publikováno se souhlasem Archivu Univerzity Karlovy.

Fig. 2. Document on the takeover of the German Department of Psychiatry and Neurology in Prague by Prof. Albrecht on October 9, 1939. Published with the permission of the Archive of Charles University.

Tab. 1. Jména přednášejících Psychiatrie a neurologie ze Seznamu zaměstnanců a přednášek Německé Karlovy Univerzity v Praze (orig. *Ordnung der Vorlesungen an der Deutschen Universität Prag* [1938–1939] a *Personal- und Vorlesungverzeichnis Deutsche Karls-Universität Prag* [1940])

Letní semestr 1938	Zimní semestr 1938/1939	Letní semestr 1939	I. trimestr 1940
Eduard Gamper	–	–	Kurt Albrecht
Otto Sittig	Otto Sittig	–	–
Max Löwy	Max Löwy	–	–
Oskar Fischer	–	–	–
Bruno Fischer	Bruno Fischer	–	–
Georg Herrmann	Georg Herrmann	Georg Herrmann	–
Erwin Hirsch	–	–	–
Franz Theodor Münzer	Franz Theodor Münzer	–	–
Robert Klein	Robert Klein	–	–
Adalbert Kral	Adalbert Kral	–	–

proLékaře.cz | 25.11.2026



ORDNUNG
DER VORLESUNGEN
an der
DEUTSCHEN UNIVERSITÄT
IN PRAG
im Sommersemester
1938.

Das Sommersemester beginnt mit dem 16. Feber 1938 und dauert bis 30. Juni 1938.

HERAUSGEGEBEN VOM AKADEMISCHEN SENATE.

Aus der Staatsdruckerei in Prag.

9. Psychiatrie und Neurologie.

Gamper Eduard, o. ö. Prof. Dr.: **Pathologie der Nervenkrankheiten.* 3stündig, Mo., Fr. 3/4 17—18 1/4. Hörsaal der deutschen psychiatrisch-neurologischen Klinik.

„ **Klinische Psychiatrie.* 1 1/2stündig. Mi. 3/4 17—18 1/4. Hörsaal der deutschen psychiatrisch-neurologischen Klinik.

„ **Neurologisch-psychiatrisches Praktikum* (gemeinsam mit den Assistenten der Klinik). 2stündig. Di. 17—19. Hörsaal der deutschen psychiatrisch-neurologischen Klinik.

Sittig Otto, ao. Prof. Dr.: **Poliklinik der Nervenkrankheiten.* 2stündig. Di., Do. 18—19. Poliklinisches Institut.

Löwy Max, Tit. ao. Prof. Dr.: **Neurosen und Psychosen unter psychopathologischem, hirnpathologischem und konstitutionellem Aspekt.* 1stündig. In Kursform. Nach Übereinkunft. Hörsaal der deutschen psychiatrisch-neurologischen Klinik.

Fischer Oskar. Tit. ao. Prof. Dr.: **Die Gutachtertätigkeit des Nervenarztes.* 1stündig. Nach Übereinkunft. Hörsaal der deutschen psychiatrisch-neurologischen Klinik.

Fischer Bruno, Priv.-Doz. Dr.: **Praktische Übungen in der Psycho-Hypnotherapie der Neurosen.* 2stündig. Nach Übereinkunft. Hörsaal der deutschen psychiatrisch-neurologischen Klinik.

Herrmann Georg, Priv.-Doz. Dr.: **Entwicklungsgeschichte des Zentralnervensystems.* 2stündig. Nach Übereinkunft. Hörsaal der deutschen psychiatrisch-neurologischen Klinik.

Hirsch Erwin, Priv.-Doz. Dr.: **Allgemeine Psychopathologie.* 2stündig. Nach Übereinkunft. Hörsaal der deutschen psychiatrisch-neurologischen Klinik.

Münzer Franz Theodor, Priv.-Doz. Dr.: **Demonstration praktisch wichtiger Fälle aus dem Gesamtgebiet der Neurologie und Psychiatrie.* 2stündig. Nach Übereinkunft. Hörsaal der deutschen psychiatrisch-neurologischen Klinik.

Klein Robert, Priv.-Doz. Dr.: **Ausgewählte Kapitel aus der Hirnpathologie.* 1stündig. Nach Übereinkunft. Hörsaal der deutschen psychiatrisch-neurologischen Klinik.

Kral Adalbert, Priv.-Doz. Dr.: **Klinik und Pathophysiologie der Hirnstammerkrankungen.* 1stündig. Nach Übereinkunft. Hörsaal der deutschen psychiatrisch-neurologischen Klinik.

21

Obr. 3. Jména přednášejících psychiatrie a neurologie ze Seznamu přednášek Německé Karlovy Univerzity v Praze (orig. *Ordnung der Vorlesungen an der Deutschen Universität in Prag 1938*). Publikováno se souhlasem Archivu Univerzity Karlovy.

Fig. 3. Names of lecturers in Psychiatry and Neurology from the List of Lectures of the German Charles University in Prague (orig. *Ordnung der Vorlesungen an der Deutschen Universität in Prag 1938*). Published with the permission of the Archive of Charles University.

padně aby byla alespoň snížena ohradní zeď klášterního areálu [16]. Jeho námitky však nebyly vyslyšeny – české oddělení se do budovy ve Viničné ulici skutečně přestěhovalo (část neurologické kliniky tam sídlí dodnes) a vysoká klášterní zeď zůstala zachována. Podle dobových svědectví se Albrechtovy obavy naplnily – pacienti, včetně německy mluvících, údajně často raději vyčkávali na příjmový den českého oddělení, aby se vyhnuli vstupu do „Kateřinek" [17].

Mimo práce na klinice provozoval prof. Albrecht soukromou lékařskou praxi ve svém pražském bytě v Karlově ulici 2. Působil také jako znalec pro obecné soudy i u Vrchního soudu ve věcech dědičnosti (Erbgesundheitsobergericht) v Litoměřicích [3]. K 1. 4. 1940 byl povolán k činné vojenské službě jako konzultující psychiatr Wehrmachtu, přičemž mu bylo přislíbeno, že tím nebude narušena jeho činnost univerzitního učitele [3]. V prosinci 1942 byl prof. Albrecht jmenován děkanem lékařské fakulty [16], kterou vedl do podzimu 1943, kdy se stal prorektorem univerzity a komisařem pro uzavřenou českou univerzitu [16]. Po sebevraždě rektora prof. Klausinga se v létě 1944 Albrecht stal rektorem Německé Karlovy univerzity v Praze.

Poslední semestr výuky na univerzitě začal 1. 4. 1945 a probíhal až do prvních květnových dní bez větších komplikací [9]. Pak však nastává rychlý konec. Konec války, konec německé okupace i konec Německé Karlovy univerzity. A smrt Kurta Albrechta, dodnes obestřená nejasnostmi a dohady.

Smrt (květen 1945)

S blížícím se koncem války vypuklo v Praze dne 5. května 1945 ráno povstání proti okupační moci (Pražské povstání, též zvané Květnová revoluce). V bojích zahynuly téměř 2 000 Čechů, přes 400 Němců a také desítky příslušníků jiných národností [18]. Německá armáda v Praze kapitulovala 8. 5. odpoledne. Při vstupu Rudé armády do Prahy ráno 9. května bylo město již z větší části osvobozené a probíhalo jen dočišťování posledních ohnisek odporu.

Ve Všeobecné nemocnici došlo v noci z 5. na 6. května postupně k poklidnému předání většiny německých klinik zástupcům příslušných českých oborů, jen kožní klinika byla převzata až další den, po sebevraždě německého přednosty prof. Greipla (Rudolf Greipl-Bezecny, 1901–1945) požitím jedu [19]. Některým německým lékařům se podařilo uprchnout, další byli zadrženi, příslušníci armády byli předáni do sovětského zajetí, ostatní byli po různě dlouhou

proLékaře.cz | 25.11.2026

dobu internováni a pak vysídleni do Německa [20,21]. Kliniky německé lékařské fakulty oficiálně zanikly zrušením Německé Karlovy univerzity dekretem prezidenta republiky z 18. 10. 1945.

Také německá Neurologická a psychiatrická klinika byla předána do českých rukou. Prof. Kurt Albrecht však v té době zemřel za okolností, které dodnes nebyly objasněny. K dispozici dosud byly jen vzpomínky českých současníků, převážně ústně tradované, často se spekulativními a legendarizujícími prvky.

Prof. Karel Klaus (1898–1969, český gynekolog pověřený v roce 1945 vedením českých oddělení nemocnice) během své přednášky v červnu 1945 uvedl: „V deset hodin večer mně telefonoval profesor Albrecht, že je připraven a že čeká na české pány, aby jim odevzdal kliniku. Poprosil jsem telefonicky profesora Hennera a profesora Myslivečka, aby kliniku převzali. Jaké však bylo jejich překvapení, když přišli s policejní asistencí na kliniku a bylo jim řečeno, že profesor Albrecht byl již ráno českou policií zatčen a uvězněn. Jak se později ukázalo, byla to germánská lest a lež. Albrechtova klinika byla po celou dobu revolučního zápasu ohniskem neustálé střelby, ještě i po kapitulaci. Teprve 11. května bylo hnízdo vyčištěno a profesor Albrecht, poslední prorektor *(sic!)* německé university, byl nalezen na půdě své kliniky za trámem mrtev, snad zastřelen, snad usmrcen vlastní rukou. On to byl, který spolu s ostatními nacisty střílel po českých lidech ze zálohy z úkrytu střechy své kliniky. Takto tedy skončil poslední prorektor německé university, podávaje jasný doklad o tom, do jakých mravních hlubin se zhroutila duše německého vzdělance. Při této příležitosti rád bych poděkoval profesorovi Hennerovi za statečnost, kterou projevil na tomto úseku pražské revoluční fronty, nedbaje osobní bezpečnosti." [26]

Prof. Kamil Henner (1895–1967, přednosta české neurologické kliniky) ke své aktivitě v Květnové revoluci napsal do „Dotazníku o národní, politické a demokratické spolehlivosti zaměstnance lékařské fakulty UK" z 9. 6. 1945: „Na rozkaz České Národní rady obsadil v noci z 5. na 6. 5. v prostředí bojů dřívější německou kliniku neurologickou" [22]. V první Hennerově poválečné přednášce pro studenty [23] ani v pozdějších Hennerových textech se žádné další detaily neuvádějí. Teprve v článku z roku 1969, posmrtně vydaném Hennerovým jménem, se píše, že Henner německou kliniku obsadil spolu s prof. Myslivečkem a se svými asistenty Pleskotem, Loučkou a Ponču. A dále se uvádí: „Nacistický přednosta německé kliniky, prof. Albrecht, skončil sice sebevraždou, předtím však střílel z věže kliniky v Kateřinské ulici do oken budovy ve Viničné, jakmile jsme se podívali na ulici." [24]. Jeden ze jmenovaných přímých účastníků, pozdější českobudějovický primář MUDr. Vladimír Loučka, k tomu v nepublikovaném textu z 20. 9. 1968 vzpomíná – bez jakékoli zmínky o Albrechtovi či o střelbě: „… Prožil jsem s prof. Hennerem Pražské povstání na klinice ve Viničné. Již jiní popsali skutečně homérskou scénu, jak jsme s jedním policajtem a jeho pistolkou (kdo ví, zda byla nabita) šli obsazovat tehdejší německou kliniku. Bylo tehdy na ní nejméně 50 ozbrojených německých vojáků, schopných všeho. Jsem přesvědčen, že jediný profesor z nás neměl tehdy strach. Druhý den jsme mu stěží zabránili, aby nešel na zabranou kliniku udělat visitu." [25]

Prof. Vladimír Vondráček (1895–1978, pozdější přednosta české psychiatrické kliniky) o tom v roce 1949 napsal: „6. května 1945 večer za okolností velmi dramatických přejal prof. Dr. Mysliveček německou psychiatrickou kliniku prof. Dr. Albrechta, který v té době ležel mrtev v podkroví budovy se střelnou ranou v lebce, a zde později nalezen." [27].

V pamětní publikaci psychiatrické kliniky z roku 2004 se uvádí: „V den výbuchu pražského povstání 5. 5. 1945 byl nalezen prof. Albrecht na půdě kliniky mrtev – zastřelený. Zda stiskl spoušť sám, nebo se stal obětí bojů, není zcela jisté." Dále se uvádí, že „dle vzpomínek pamětníků tradovaných na Psychiatrické klinice prof. Albrecht nejprve zastřelil svého psa a poté sebe" [28].

Tělo prof. Albrechta je evidováno mezi obětmi Pražského povstání, na kartě ev. č. 7360, s datem 5. 5. 1945 [18]. Na lícní straně karty je uvedeno jméno Kurt Albrecht, na rubu je česky rukou vepsáno „Albrecht prof. nemocn", ale není vyplněno místo ani čas nálezu, jen místo uložení těla „býv. něm. pathologie" (pozdější 2. patologicko-anatomický ústav FVL UK, U nemocnice 4, Praha 2). Pitevní kniha ústavu z roku 1945 se zachovala ve Státním oblastním archivu v Praze. Sice neuvádí oběti Pražského povstání jmenovitě, ale obsahuje poznámku, že mezi nimi byl i „poslední rektor německé univerzity". Tělo Kurta Albrechta tedy zřejmě nebylo pitváno a bylo spolu s ostatními německými obětmi povstání pohřbeno v hromadném hrobě na hřbitově v Ďáblicích [9] – na stejném místě, kde předtím byli v hromadných hrobech pohřbíváni čeští odbojáři popravení během německé okupace.

K upřesnění okolností Albrechtovy smrti zásadně přispělo rozšíření pramenů o dosud neznámý pohled dvou přímých účastníků událostí na německé klinice.

Prof. Maximilian Watzka (1905 v Martinově u Mariánských lázní – 1981 v Mohuči, histolog, v květnu 1945 děkan pražské německé lékařské fakulty, později děkan lékařské fakulty a přednosta Anatomického ústavu univerzity v Mohuči) ve vzpomínce zveřejněné posmrtně v roce 1986 uvádí: „Dopoledne 5. května 1945 jsem ještě odvedl poslední promoce a pak jsem měl schůzku spolu s lékařským ředitelem prof. Jahnem (Dietrich W. Jahn, 1900–1969, přednosta I. interní kliniky, proděkan fakulty), u rektora (prof. Albrechta) v pracovně přednosty Psychiatrické kliniky. Jednalo se o evakuaci německých pacientů univerzitních klinik do Mariánských Lázní. Během schůze byl rektor odvolán ven. Po delším čekání k nám vešel jeden asistent a řekl nám, že rektor byl zastřelen revolucionáři, kteří mezitím obsadili kliniku. Byl to téměř zázrak, že se nám s Jahnem podařilo kliniku opustit." [29]

Prof. Anton Leischner (1908–2010, rodák z Mikulovic ve Slezsku, neurolog, žák Eduarda Gampera, od 1943 docent, Albrechtův klinický zástupce, později profesor neurologie v Bonnu, uznávaný afaziolog) ve svých knižních vzpomínkách vydaných v roce 2004 popisuje den smrti prof. Albrechta takto: „5. 5. 1945 [...] Na kliniku jsem přišel jako obvykle v 8:00. Nejprve proběhla porada, která byla pozoruhodně klidná. Mluvilo se jen o každodenních záležitostech. Nikdo nevyslovil otázku, která nás všechny tísnila, otázku, která se zračila ve tvářích všech přítomných: ‚Co bude s námi, Němci v Praze, až prohrajeme válku?' Přednosta se choval, jako by ho osud jeho spolupracovníků vůbec nezajímal. [...] Poté jsem vykonal vizitu na oddělení. Následně jsem, jako téměř každý den v poslední době, musel zkoušet několik kandidátů k závěrečným zkouškám. Zkouška začala v deset hodin. Kolem poledne jsem byl u posledního kandidáta. Během zkoušení jsme z nemocniční zahrady zaslechli několik výstřelů. Nevšímal jsem si toho. Když se však výstřely zopakovaly, můj kandidát znejistěl. Byl v uniformě a řekl mi, že ‚se střílí'. Odpověděl jsem mu, že je to možné a že se to v Praze už několikrát stalo. Když jsem po skončení zkoušky přišel do své kanceláře,

proLékaře.cz | 25.11.2026

zjistil jsem, co se mezitím na klinice odehrálo: Dveře do šéfovy kanceláře byly otevřené a on zmizel. I dveře pokoje zdravotnických důstojníků byly dokořán a nikdo uvnitř. Když jsem se tak rozhlížel, přišly obě vrchní sestry s bledými tvářemi a sdělily mi, že šéfa zatkli Češi. [...] Skutečnost, že začala česká revoluce, na mě zapůsobila příliš silně, než abych mohl klidně pokračovat v práci. Navíc se mi z oken knihovny, která byla v prvním patře, naskytla výmluvná podívaná. Na dvoře se shromáždilo asi padesát mužů, všichni v civilu. Většina z nich držela pušky nebo jiné zbraně. Stáli v několika skupinkách a zjevně probírali nějakou akci, kterou hodlali podniknout. Otevřeným oknem jsem rozuměl každému slovu, které bylo řečeno. Radili se, jak nejlépe prohledat záložní lazaret. Zjevně chtěli najít zbraně. [...] Nejprve jsem pomalu sešel po schodech dolů. V hale v přízemí jsem nalezl velký shluk lidí. Stáli zde naši zdravotničtí důstojníci v uniformě, ale beze zbraní. Byli obklíčeni ozbrojenými Čechy v civilu. Procpal jsem se skrze řadu Čechů, přičemž jsem se česky omlouval. K mému překvapení mě nechali bez překážek projít. Jeden z revolucionářů mi dokonce řekl: ‚Prosím, pane docente!' Tak jsem se šťastně dostal na zahradu. Když jsem ji procházel, znovu jsem narazil na ozbrojenou skupinu vedenou velkým, silným mužem, kterého jsem neznal, ale on mě zřejmě poznal. Oslovil mě česky, uvedl můj titul a zeptal se, zda nevím, kde má mužstvo ukryté zbraně. Odpověděl jsem mu, že mě to mrzí, ale že to nevím, a dodal jsem vysvětlení, že nám civilistům taková tajemství Wehrmachtu nesvěřovali. Na to mi odpověděl: ‚No, vy se jen děláte hloupým,' a ještě se mě zeptal, zda nemám u sebe revolver. I to jsem musel popřít. Opravdu jsem žádný v aktovce neměl. Nechali mě tedy bez překážek odejít." [30].

Další německé zdroje jsou pouze nepřímé. Biografický lexikon německých psychiatrů a neurologů [32] uvádí, že prof. Albrecht byl zastřelen Čechy, přičemž jako zdroj je uveden Heinrich Scheller (1901–1972), neurolog, někdejší Albrechtův kolega z Charité [5]. Na webových stránkách berlínských městských nemocnic se bez uvedení pramene uvádí, že prof. Albrecht byl zabit při osvobozování Prahy sovětskou armádou [33]. Pochybné internetové stránky uvádějící vzpomínky českých Němců na konec války zmiňují, že podle „důvěryhodných očitých svědků" byl prof. Albrecht napaden davem na své klinice a následně oběšen na půdě [34]. V knize respektovaného historika Arnolda Suppana se dokonce zjevně chybně tvrdí, že prof. Albrecht byl po válce odsouzen a popraven [35].

Nejasnosti a pochybnosti: Život

V životopisu prof. Albrechta zůstává řada nejasností, které ponechávají prostor pro různé interpretace. Jednou z nich je jeho politická angažovanost – z relativně pozdního vstupu do NSDAP a SS lze usuzovat, že šlo o pragmatický kariérní krok. Tomu by mohla odpovídat i nejednotně uváděná příčina poranění pravé ruky, pro které byl během 1. světové války převelen do zálohy. Až v pozdějším životopise z roku 1939 je zranění spojováno s jeho účastí na potlačení Spartakovského povstání. Šlo o nové zranění, nebo o retrospektivní úpravu s cílem zdůraznit zásluhy o nacionálně-socialistické hnutí? V. Vondráček i A. Leischner ve svých pamětech zmiňují, že Albrecht někdy do práce chodil v uniformě (dle Vondráčka hnědé barvy, tedy Wehrmachtu) [17]. Prof. Vondráček také ve svých pamětech zmiňuje sdělení nejmenovaného známého kolegy z Německé demokratické republiky, který mu někdy v 60. letech popisoval Albrechta (kterého znal z doby působení v Berlíně) jako neurotika, bojácného, nedůvěřivého, nikoli nacistu, ale nadšeného přívržence císařství [17]. Jako nepřímý důkaz členství v nacionalistických studentských spolcích spojovaných s pruským militarismem a loajalitou k císařství lze brát jasně viditelnou jizvu na levé Albrechtově tváři, obvyklou známku zranění (Schmiss) při menzuře (rituální souboje šermířskými šavlemi, zakázané nacisty v roce 1935) (obr. 1).

Další neznámou je osobní život prof. Albrechta. Z dokumentů získaných z berlínského univerzitního archivu víme jen, že nebyl ženatý a neměl děti [6]. V roce 1946 vyšla v Časopisu lékařů českých vzpomínka české pacientky na konzultaci v soukromé ordinaci prof. Albrechta v jeho bytě v roce 1942 [15]. Pacientka (Libuše Blažková) uvádí, že prof. Albrecht měl v bytě hospodyni a na stole fotografii mladého muže v uniformě Wehrmachtu. Dále víme, že prof. Albrecht měl velkého loveckého psa, kterého si vodil i na kliniku, jak dokládá i stížnost Elsy Matschiny (viz níže).

Co se týče chování k pacientům, máme k dispozici několik svědectví současníků. Prof. Vladimír Vondráček ve svých pamětech uvádí, že prof. Albrecht na kliniku přijímal i Čechy a židy a k Čechům byl zdvořilý [17]. Zdvořilé chování popisuje i pacientka Blažková, která od prof. Albrechta žádala vysvědčení o neschopnosti k totálnímu nasazení, které jí sice nevydal, ale jednal s ní korektně a zdvořile [36]. Další pacientka, Němka Elsa Matschina [3], si naopak písemně stěžuje děkanovi lékařské fakulty (!) na arogantní chování prof. Albrechta při setkání v jeho ordinaci a později na klinice. Popisuje, že se k ní choval nepříjemně a že se více staral o krmení svého psa než o ni. Klinický zástupce prof. Albrechta, Anton Leischner, je k němu ve svých pamětech velmi kritický: „Mám na něj spoustu negativních vzpomínek. [...] Jeho znalosti neurologie byly nedostatečné. Snažil se to kompenzovat zvláštní přísností. Velmi nepříjemné bylo, že při vizitách na oddělení rád ztrapňoval asistenty před pacienty [...] Později jsem se od jednoho z jeho bývalých kolegů v Berlíně dozvěděl, proč měl ve svém oboru tak chabé znalosti. [...] Při vizitě na oddělení veřejně zfackoval pacienta se schizofrenií, který ho urazil. Profesor Bonhoeffer toto vykolejení uzavřel tím, že Albrechta okamžitě přeložil z psychiatrického oddělení na tehdy zřizované oddělení rentgenologické. Tam ho ponechal natrvalo. [...] (Albrecht) tedy neměl obvyklé berlínské vzdělání." Leischner dále kritizuje, že Albrecht neuměl česky, a nemohl proto komunikovat s pacienty – na rozdíl od většiny ostatních lékařů kliniky, kteří jakožto pražští nebo sudetští Němci češtinu běžně ovládali [30].

Nebyly však nalezeny důkazy, že by prof. Albrecht v Praze někomu vědomě ublížil nebo zneužil své postavení. Prof. Vondráček vzpomíná: „Když byla v pražském ústavě objevena vysílačka, obklíčili příslušníci SS ústav a bylo by se asi zle vedlo lékařům české kliniky, kdyby se nebyli němečtí kolegové za ně zaručili" [17]. To se zřejmě nemohlo stát bez vědomí prof. Albrechta.

Důležitou otázkou je Albrechtův možný spolupodíl na eugenických programech u psychiatricky nemocných. Do monografie svého mentora Karla Bonhoeffera k tomuto tématu Albrecht přispěl kapitolou týkající se pravidel pro nucené sterilizace u dědičných neurodegenerativních onemocnění. Komentuje zde příslušná zákonná opatření s tím, že kromě Huntingtonovy nemoci by se měla týkat i dalších prokazatelně dědičných jednotek. V závěru dodává, že by měla být umožněna dobrovolná sterilizace zdravých členů rodin, v nichž se vyskytly dědičné degenerativní nervové choroby v přímé vzestupné nebo sestupné linii [5]. Nebyl však nalezen žádný doklad o tom, že by se prof. Albrecht podílel na realizaci nacistic-

proLékaře.cz | 25.11.2026

kého programu nucených sterilizací a eutanazie. Jeho případné znalecké posudky pro Vrchní soud v otázkách dědičnosti nejsou k dispozici.

Osudový den a záhadná smrt

Nejvíce pochybností a domněnek budí smrt prof. Albrechta. Většina věrohodných vzpomínek současníků se shoduje na tom, že příčinou Albrechtova úmrtí byla střelná rána do hlavy a že tělo bylo nalezeno v podkroví. Zdroje se však liší v uváděném datu úmrtí, v tom, zda šlo o smrt v boji či sebevraždu a zda k ní došlo na Psychiatrické klinice, nebo v budově Neurologické kliniky v Kateřinské ulici. A vyvstávají další otázky: Opravdu se Kurt Albrecht jako jediný z přednostů klinik Německé Karlovy univerzity pokusil zabránit předání kliniky se zbraní v ruce? A byl-li zastřelen v boji s českými bojovníky, proč o tom neexistuje žádné přímé svědectví? Spáchal-li sebevraždu, jaké konkrétní činy v roli přednosty kliniky nebo rektora univerzity ho k tomu mohly vést? Byl natolik ideově oddaný nacismu, že se podobně jako prof. Greipl nedokázal smířit s pádem říšské moci? Anebo okolnosti jeho smrti nasvědčují jiné interpretaci?

Potíž spočívá v tom, že není znám bezprostřední očitý svědek Albrechtovy smrti. Nebyli jím Klaus ani Henner, přestože se v té době zřejmě nacházeli v areálu nemocnice, ani Watzka a Leischner, kteří byli dokonce přítomni v budově kliniky. České vzpomínky (s výjimkou Vondráčkovy pozdější reminiscence) se shodují na tom, že budovy kliniky byly převzaty v noci z 5. na 6. května. Klaus navíc uvádí, že se 5. 5. večer s Albrechtem telefonicky dohodl na pokojném předání kliniky, pak však měl někdo z budovy na přebírající střílet. To koresponduje s ústně tradovanou – a až o mnoho let později posmrtně pod Hennerovým jménem zveřejněnou – informací, že Albrecht osobně střílel do oken českého neurologického oddělení. Otázkou zůstává, do jaké míry se jedná o autentický Hennerův text, a nakolik se na jeho podobě podílel nejmenovaný editor, který mohl k Hennerovým poznámkám doplnit legendarizující prvky z ústní tradice. Je ku podivu, že by tuto pozoruhodnou okolnost nezmínil Vondráček ani nikdo jiný, včetně přímého účastníka událostí MUDr. Loučky. Nelze ovšem vyloučit, že někdo skutečně střílel do oken českého oddělení z „věže kliniky“ (zjevně myšlena věž kostela sv. Kateřiny přístupná z budovy neurologické kliniky přes terasu nad portálem kostela) (obr. 4). Budova ve Viničné ulici je od věže kostela vzdálena asi 60 m, což je jistě v dostřelu ruční palné zbraně. Ale při vší úctě k akademiku Hennerovi a jeho asistentům lze pochybovat o tom, že by na tuto vzdálenost a přes větve vzrostlých stromů mohli poznat střelce za úzkým lancetovým oknem gotické kostelní věže (obr. 5). Rozpaky budí také informace prof. Klause, že střelba pokračovala až do 11. 5. Nejen, že prof. Albrecht byl již jistě několik dnů po smrti, ale v kontextu známých informací o průběhu Pražského povstání a likvidaci posledních ohnisek odporu je nepravděpodobné, že by někdo po tak dlouhou dobu vzdoroval přesile v centru Prahy, aniž by o tom existoval záznam o střelbě či dalších obětech v okolí kliniky [31].



Obr. 4. Mapa Všeobecné nemocnice a okolí – stav z roku 1938: 1. Tzv. Jubilejní pavilon, kde byla umístěna neurologická část do roku 1944; 2. „Kateřinky“ neboli „Starý dům” – do roku 1942 Zemský ústav choromyslných, od roku 1944 sídlo neurologické části německé Psychiatricko-neurologické kliniky; 3. „Nový dům” sídlo psychiatrické části německé Psychiatricko-neurologické kliniky; 4. budova ve Viničné ulici č. 9, od roku 1943 české neurologické oddělení Všeobecné nemocnice.

Fig. 4. Map of the General Hospital and its surroundings – state in 1938: 1. The so-called Jubilee Pavilion, where the neurological section was located until 1944; 2.”Kateřinky” or the “Old House” – until 1942 the Provincial Institute for the Insane, from 1944 the seat of the neurological section of the German Department of Psychiatry and Neurology; 3. The “New House” – seat of the psychiatric section of the German Department of Psychiatry and Neurology; 4. The building at Viničná Street No. 9, since 1943, the Czech Neurological Department of the General Hospital.

Vzpomínky německých současníků vnesly do data, času a dalších okolností Albrechtovy smrti nový pohled. Prof. Watzka a prof. Leischner byli mezi posledními, kdo se s ním před smrtí setkali, a mezi prvními, kdo se o jeho smrti dozvěděli. Z jejich vzpomínek shodně vyplývá, že Albrecht zemřel již 5. května v průběhu dne. Oba se nezávisle od různých pracovníků kliniky dozvěděli, že Albrechta zatkli a zřejmě zastřelili čeští povstalci. Autorka monografie o Německé Karlově univerzitě sice pokládá Watzkovy vzpomínky za „více než zkreslené“ a domnívá se, že se snaží Albrechtovi dodat gloriolu mučedníka [9], ale Leischnerova verze se s Watzkou v hlavních údajích shoduje. Z Leischnerových vzpomínek přitom rozhodně nevyplývá snaha o glorifikaci, naopak, jeho názory na Albrechtovu osobnost a odbornou způsobilost byly převážně negativní. Watzka i Leischner byli – na rozdíl od ostatních pamětníků – přímými účastníky událostí na místě, a proto lze jejich svědectví pokládat za klíčová. Proti jejich údaji o Albrechtově smrti 5. května v průběhu dne s přispěním českých povstalců stojí jen údaj prof. Klause o telefonátu prof. Albrechta 5. května večer. Možná se prof. Klaus nemýlil v tom, že se jednalo o lstivou léčku ze strany jedince odhodlaného k odporu, ale nemohl jím být prof. Albrecht, který byl v té době zřejmě už několik

proLékaře.cz | 25.11.2026



Obr. 5. Fotografie budovy ve Viničné ulici č. 9 (C. K. zubní ambulatorium), kláštera a kostela sv. Kateřiny v Kateřinské 30 z přelomu 19. a 20. století. Publikováno se souhlasem Muzea hlavního města Prahy (inv. č. HNN 007 100).

Fig. 5. Photograph of the building at Viničná Street No. 9 (Imperial-Royal Dental Outpatient Clinic), and the monastery and church of St. Catherine at Kateřinská 30 from the turn of the 19th and 20th centuries. Published with the permission of the Museum of the City of Prague (inv. no. HNN 007 100).

hodin mrtvý. Vzpomínka na čas Albrechtova telefonátu – v překotném běhu událostí toho dne možná méně podstatná – také mohla být překryta dramatickým líčením zážitků respektovaného prof. Hennera.

Pro Albrechtovo úmrtí 5. 5. (a proti nálezu jeho těla o jeden nebo více dnů později) se zdá svědčit i zápis v seznamu obětí Pražského povstání s datem 5. 5., jenže stejné datové razítko je na lístcích všech padlých z Pražského povstání, i když zahynuli v dalších dnech. Z věcného hlediska se snad ve vzpomínkách prof. Watzky a Leischnera může zdát překvapivé, že se ještě 5. 5. 1945 konaly zkoušení studentů a promoce absolventů lékařské fakulty. Z jiného pramene víme, že výuka na německé lékařské fakultě skutečně probíhala až do posledních dnů války [9]. Poslední záznam promocí na Německé univerzitě v archivu Univerzity Karlovy pochází z 27. 4. 1945 [37]. Nelze ovšem vyloučit, že promoce 5. 5. 1945 skutečně proběhly, ale nebyly zaevidovány – zápisy byly zřejmě pořizovány zpětně a poslední dochované záznamy jsou již neúplné a nedokonale vedené.

Zbývá zodpovědět otázku místa úmrtí a nálezu těla prof. Albrechta a konečně tím vyjasnit, zda se fatální události odehrály v budově dnešní Psychiatrické nebo Neurologické kliniky. Ze svědectví prof. Watzky víme, že jeho schůzka s rektorem probíhala v pracovně přednosty psychiatrické kliniky, odkud byl prof. Albrecht odvolán „ven" a již se nevrátil. Pro budovu Psychiatrické kliniky svědčí i vzpomínky prof. Leischnera. Vyplývá z nich, že Albrechtova a Leischnerova pracovna byly umístěny v blízkosti pokoje vojenských lékařů a knihovny. Odpovídá to i dnešnímu umístění pracoven přednosty a primáře v prvním poschodí středního traktu Psychiatrické kliniky („Nového domu"), kde se na protější straně chodby nachází knihovna a další větší místnost, která mohla dříve sloužit uvedenému účelu. Albrecht i Leischner ovšem byli neurologové a dalo by se čekat, že se více zdržovali v budově neurologie. Ale jak vyplývá z dobových plánů, pracovna přednosty Neurologické kliniky v Kateřinské ulici byla (a dodnes je) umístěna ve výukovém traktu, těsně vedle posluchárny, kde není místo pro žádné další pracovny lékařů. Přikláníme se tedy k názoru, že poslední okamžiky života prof. Albrechta se skutečně odehrály v budově Psychiatrické kliniky, kde pak také bylo na půdě nalezeno jeho tělo. Zda osudný výstřel padl na půdě, nebo tam spíše bylo mrtvé tělo přeneseno, se již zřejmě nepodaří zjistit.

Poslední otázkou je, kým a proč byl prof. Albrecht zabit – jako jediný přednosta kliniky Německé lékařské fakulty. Zaměstnanci kliniky hovořili o tom, že si pro něj přišli čeští „revolucionáři". Pokud zemřel již v prvních hodinách povstání – šli ti, kdo ho zabili, najisto? Stála ho život jeho funkce rektora Německé Karlovy univerzity nebo fakt, že někdy chodil do práce v uniformě a tím byl snadno identifikovatelný jako nacista? Ale proč by pak nebyl zatčen a souzen jako ostatní exponenti okupačního režimu? Mohlo se jednat o osobní mstu, nebo snad měl být „umlčen"? Anebo šlo o prostou nešťastnou shodu okolností? Z pamětí prof. Leischnera víme, že 5. května v poledne se na dvoře psychiatrické kliniky shromáždilo asi 50 českých revolucionářů, kteří zde hledali lazaret, aby od hospitalizovaných německých vojáků získali zbraně [30]. Lazaret SS se sice nacházel v hlavním areálu nemocnice, ale na psychiatrické klinice skutečně bylo jedno divizní oddělení, kde pacienti i lékaři byli vojáci [19,30]. To zjevně bylo cílem povstalců. Podle záznamů z průběhu Pražského povstání bylo v areálu Psychiatrické kliniky ukořistěno 380 pušek, jeden lehký kulomet, 30 pistolí a zásoba střeliva [36]. Skutečnost, že prof. Albrecht nemluvil česky, mohla přispět k nedorozumění s tragickým koncem. I tato verze však zůstává pouze spekulací a přesné okolnosti Albrechtovy smrti se patrně již nepodaří s jistotou objasnit.

Závěr

Na základě nových archivních pramenů a svědectví jsme korigovali tradovanou verzi smrti prof. Kurta Albrechta, posledního přednosty německé Psychiatrické a neurologické kliniky v Praze. Průměrný neurolog

proLékaře.cz | 25.11.2026

s osobnostními slabinami, který prošel od oddanosti císařství přes oportunní příklon k nacismu až k pečlivému výkonu funkcí přednosty, děkana a posledního rektora Německé Karlovy univerzity v Praze, se nakonec patrně stal náhodnou obětí Květnového povstání.

Poděkování

Autoři děkují všem, kdo pomohli při hledání archivních dokumentů a přispěli k popisu historických událostí. Byli jimi: Sandra Eitel a Aleksandra Pawliczek, Archiv der Humboldt-Universität zu Berlin, Andrea Veverková, Archiv Univerzity Karlovy Praha, PhDr. Hana Kábová, Ph.D., Masarykův ústav a Archiv akademie věd ČR, Jana Skácelová, Muzeum hlavního města Prahy, doc. PhDr. Ludmila Hlaváčková, CSc., Ústav dějin lékařství a cizích jazyků 1. LF UK, prof. PhDr. Pavel Svobodný, Ph.D., přednosta Ústavu dějin Univerzity Karlovy, prof. MUDr. Jiří Raboch, DrSc., emeritní přednosta Psychiatrické kliniky 1. LF UK, Mgr. Radek Galaš, ředitel Muzea Policie České Republiky, Jaroslav Čvančara, historik.

Podpora

Práce byla podpořena výzkumným programem Karlovy univerzity: Cooperatio Neuroscience; projektem Všeobecné fakultní nemocnice v Praze MZ ČR-RVO-VFN64165.

Konflikt zájmů

Autoři deklarují, že v souvislosti s předmětem práce nemají žádný konflikt zájmů.

Literatura

1. Humboldt Universität Archiv: UK A 043, Band4, Blatt 2.
2. Archiv Univerzity Karlovy, fond rektorát Německé univerzity v Praze, obsazování stolic, Lékařská fakulta 1939–1945, k. 107, inv č. 310.
3. Archiv Univerzity Karlovy, fond Lékařská fakulta Německé univerzity v Praze, Personální spis Kurt Albrecht PA - N1.
4. Svobodný P. Pražské neurologické kliniky v letech (1936) 1938–1945. Acta Univ Carol Hist Univ Carol Prag 2019; 59(2): 43–68.
5. Bonhoeffer K. Die Psychiatrischen Aufgaben bei der Ausführung des Gesetzes zur Verhütung erbkranken Nachwuchses: Klinische Vorträge im erbbiologischen Kurs. Basel: S. Karger 1934.
6. Humboldt Universität Archiv: NS-Doz.2, ZB II 1884, A.27 Blatt 2-4.
7. Wikipedia: Kurt Albrecht (Physician). [online]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Kurt_Albrecht.
8. Ruzicka E, Hinterhuber H, Förstl H. Eduard Gamper (1887–1938): Cases and accidents. J Neurol 2022; 269(4): 1802–1808.
9. Míšková A. Německá (Karlova) univerzita od Mnichova k 9. květnu 1945. I. Praha: Karolinum 2002.
10. Zeidman LA, Kondziella D. Neuroscience in Nazi Europe Part III: victims of the Third Reich. Can J Neurol Sci 2012; 39(6): 729–746.
11. Archiv Univerzity Karlovy: Ordnung der Vorlesungen an der Deutschen Universität in Prag im Sommersemester 1938. [online]. Available from: https://kramerius.cuni.cz/uk/view/uuid:fe02b639-5079-4faa-a947-c6628fcc6dbb?page=uuid:8d430434-0272-4d07-84df-fab10354c854.
12. Archiv Univerzity Kalovy: Ordnung der Vorlesungen an der Deutschen Universität in Prag im Wintersemester 1938/39. [online]. Available from: https://kramerius.cuni.cz/uk/view/uuid:d74a8c0f-1899-45a6-91d3-670fb42ddce2?page=uuid:28173256-bd08-41ef-b0be-966c8983ebbb.
13. Archiv Univerzity Karlovy: Ordnung der Vorlesungen an der Deutschen Universität in Prag im Sommersemester 1939. [online]. Available from: https://kramerius.cuni.cz/uk/view/uuid:e9af8860-a149-458a-a9fd-37afc24dd723?page=uuid:8ade6752-9324-4841-bc8d-ad0764a8b8eb.
14. Archiv Univerzity Karlovy: Personal und Vorlesundverzeichnis: 1940–1944. [online]. Available from: https://kramerius.cuni.cz/uk/periodical/uuid:4587f68b-436d-465c-96d6-b6654eb3e912.
15. Archiv Univerzity Karlovy, fond rektorát Německé univerzity v Praze, Lékařská fakulta – kliniky, instituty 1939–1941, k. 105, inv. č. 287.
16. Archiv Univerzity Karlovy, fond rektorát Německé univerzity v Praze, Lékařská fakulta – kliniky, instituty 1942–1945, k. 105, inv. č. 288.
17. Vondráček V. Lékař dále vzpomíná. Praha: Avicenum 1977.
18. Archiv ministerstva obrany: Seznam obětí pražského povstání. [online]. Dostupné z: https://www.vhu.cz/kartoteka-obeti-prazskeho-povstani-oblastni-kriminalni-uradovny-praha/.
19. Hlaváčková L, Svobodný P. Dějiny všeobecné nemocnice v Praze 1790–1952: k 200. výročí založení nemocnice. Praha: Karolinum 1990.
20. Šimůnek M, Svobodný P. Dokument ke konci pražské německé lékařské fakulty v květnu 1945. Acta Univ Carol Hist Univ Carol Prag 2011; 51(1): 85–89.
21. Charvát J, Bahenská M, Barvíková H. Deník profesora Josefa Charváta z roku 1945. 1. vyd. Praha: Masarykův Ústav a Archiv ČR [u.a.] 2014.
22. Archiv Akademie věd ČR, fond Kamil Henner, Životopisy a dotazníky, sign. I b, inv.č. 24.
23. Henner K. České lékařství za války. Cas Lek Ces 1945; 84(27): 968–970.
24. Henner K. Československá neurologie, její vznik a rozvoj do roku 1965. Cas Lek Ces 1969; 108(28): 825–832.
25. Archiv Akademie věd ČR: fond Kamil Henner, Korespondence..., sign. V b inv.č. 1897.
26. Klaus K. Za války ve všeobecné nemocnici. Cas Lek Ces 1945; 84(24): 846–849.
27. Vondráček V. Poslání otevřených oddělení a stav otevřeného oddělení při psychiatrické klinice prof. Myslivečka. Cas Lek Ces 1949; 88(42): 1229–1230.
28. Skarlan P. Návštěvní kniha: Příběh Psychiatrické kliniky v Praze s portréty slavných postav. Praha: Galateia-Gasset 2004.
29. Mann G, Johannes Gutenberg-Universität Mainz, editors. Medizin in Mainz: Praxis und Wissenschaft, Entwicklungen und Erinnerungen; 40 Jahre Medizinische Fakultät und Klinikum 1946-1986. Mainz: Kirchheim 1986.
30. Leischner A. Lebenserinnerungen Bd. 1. 1908–1958. Frankfurt am Main: Haag und Herchen 2004.
31. Kotinský V. Praha 2 a Pražské povstání v květnu 1945. 1. Praha: Nakladatelství dopravy a spojů 1988.
32. Kreuter A. Deutschsprachige Neurologen und Psychiater: Ein biographisch-bibliographisches Lexikon von den Vorläufern bis zur Mitte des 20. Jahrhunderts. Basel: K. G. Saur 2013.
33. Historischer Weg 16. [online]. Available from: drk-kliniken-berlin.de.
34. Wagner H. Documents on the Expulsion of the Sudeten Germans Survivors speak out: Report No. 75 Prague 1945–1947. [online]. Available from: https://www.wintersonnenwende.com/scriptorium/english/archives/whitebook/desg25.html.
35. Suppan A. Hitler – Beneš – Tito: Konflikt, Krieg und Völkermord in Ostmittel- und Südosteuropa. Teil 3. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften 2014.
36. Blažková L. Prof. Albrecht a moje obrana. Cas Lek Ces 1946; 85(15): 533–535.
37. Archiv Univerzity Karlovy, fond Lékařská fakulta Německé univerzity v Praze, Kniha promocí 1942–1945.